

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060207

DOM
2016-11-09
Stockholm

Mål nr
M 3940-16

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2016-04-12 i mål nr M 3710-15, se bilaga A

KLAGANDE

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i Vallentuna kommun
Tuna Torg 2
186 86 Vallentuna

MOTPART

Circle K Sverige AB, 556000-6834

Ombud: Advokat Jan Eriksson
Alrutz' Advokatbyrå AB
Box 7493
103 92 Stockholm

SAKEN

Föreläggande att ta bort cisterner m.m. på fastigheten Slumsta 1:26 i Vallentuna kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Länsstyrelsens i Stockholms län beslut den 3 juni 2015, dnr 5051-1009-2012.

Dok.Id 1301794

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i Vallentuna kommun (nämnden) har såsom det får förstås yrkat att mark- och miljödomstolens dom upphävs och länsstyrelsens beslut fastställs.

Circle K Sverige AB (Circle K) har motsatt sig bifall till nämndens överklagande.

BAKGRUND

Statoil Fuel & Retail Sverige AB har 2016 bytt namn till Circle K Sverige AB. Oljebolagen AB Svenska UNO-X och Norsk Hydro Olje AB har tidigare gått upp i Statoil.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Nämnden har anfört i huvudsak följande. Förutsättningarna i mark- och miljödomstolens vid Vänersborgs tingsrätt avgörande i mål nr M 4526-12 och Koncessionsnämndens beslut 1997-01-29, B 14/97 var mycket lika detta fall. Avgörande för vem som är att betrakta som verksamhetsutövare är bedömningen av vem som har haft den faktiska och rättsliga rådigheten över den verksamhet som har bidragit till föroreningen. Även i detta fall är det Circle K som är att betrakta som verksamhetsutövare då Circle K har haft rådighet över påfyllning av cisternerna och i egenskap av ägare till cisterner och rörledningar under driftstiden av bensinmacken haft ansvar och rådighet över skötsel och underhåll av dessa. Varken fastighetsägaren eller återförsäljaren har ägt utrustningen eller haft rådighet över påfyllningsverksamheten och skötseln av utrustningen. De kan därför inte göras ansvariga för undersökning och eventuell efterbehandling av marken under cisternerna.

Circle K har anfört i huvudsak följande. Underjordscisterner med tillhörande rörsystem och/eller fundament har inte tillhört Circle K eller något av de bolag som

genom fusion uppgått i Circle K. Detta framgår bland annat av avtal som ingicks med fastighetsägaren i samband med att drivmedelsförsäljningen avvecklades. Av tidigare ingivna återförsäljaravtal framgår även att det var återförsäljarbolaget som hade ansvaret för skötsel och underhåll av dessa delar av anläggningen. Den utrustning som har tillhört Circle K, bland annat pumparna, har avvecklats i enlighet med åtagande i avvecklingsavtalet. Av nämnden åberopad konstruktionsritning från 1973 motsäger inte detta. Under rubriken allmänna anvisningar anges bland annat att BP levererar cisterner och överfyllnadsskydd samt utför rörinstallationerna. I den mån det av ritningen går att utläsa vem som senare var ägare till cisterner och underjordsledningar styrker handlingen snarare Circle K:s uppfattning. Vem som under driftperioden har innehaft cisternerna och haft ansvar för tillsyn och löpande underhåll m.m. måste dock bedömas utifrån avtalen mellan oljebolagen och återförsäljaren. Av avtalen framgår att det är återförsäljaren som i relevanta avseenden har haft den faktiska och rättsliga kontrollen över verksamheten. Enbart den omständigheten att oljebolagen har ombesörjt leverans av drivmedel till den aktuella anläggningen och låtit förarna av tankbilarna lossa produkterna i av återförsäljarbolaget anvisade cisterner innebär inte att oljebolagen ska anses ha varit verksamhetsutövare eller ha dragit på sig ett undersöknings- eller efterbehandlingsansvar på annan grund. Omständigheterna i det åberopade fallet från Koncessionsnämnden är inte jämförbara. I det fallet såldes drivmedlet på kommission för oljebolaget varför återförsäljaren inte i något skede hade rådighet över de produkter som konstaterats förorena marken. Produkterna tillhörde oljebolaget fram till dess att kunderna tankade på stationen. Oljebolaget ombesörjde vidare leveranserna till anläggningen. I det nu aktuella fallet har återförsäljaren haft en självständig ställning och köpt drivmedlen i fast räkning. Äganderätten övergick således till återförsäljaren vid inpumpning i cisternerna. Återförsäljaren hade ansvar för att inkommande bränslen/produkter placerades i rätt tankutrymme. Då någon förorening i anslutning till de installationer som omfattas av föreläggandet inte har konstaterats är 10 kap. miljöbalken inte tillämpligt. Inte heller finns någon omständighet som indikerar att det finns skäl att befara att någon verksamhet som Circle K kan anses ansvarigt för medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Fråga i målet är om nämnden har haft grund för att rikta det aktuella föreläggandet mot Circle K såsom ansvarig verksamhetsutövare.

I praxis har den som har faktiska och rättsliga möjligheter att vidta åtgärder mot störningar och olägenheter ansetts som verksamhetsutövare. Förhållandena i det enskilda fallet tillmäts stor betydelse och vikt har också lagts vid vem som ansvarar för underhåll och drift. Det är inte uteslutet att två eller flera fysiska eller juridiska personer kan anses vara verksamhetsutövare på samma gång. En förutsättning för att en överordnat ansvarig vid sidan av den som faktiskt bedriver verksamheten kan anses som verksamhetsutövare är att den överordnat ansvarige har ett så pass stort inflytande att denne har kunnat påverka hur verksamheten bedrivits och haft en rättslig och faktisk möjlighet att ingripa (jfr MÖD 2005:64, MÖD 2010:23, MÖD 2010:43, MÖD 2013:28 och MÖD 2013:34).

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar inledningsvis att det av underlaget i målet framgår att det är återförsäljaren som har bedrivit drivmedelsförsäljningsverksamheten på den aktuella fastigheten och också haft det dagliga tillsynsansvaret över såväl sin egen som av oljebolaget utlånad egendom, däribland byggnader och fastighetsinventarier. Återförsäljaren har vidare ansvarat för samtliga kostnader för stationens drift.

Det är dock oljebolag som uppgått i Circle K som 1991 träffat nyttjanderättsavtal med fastighetsägaren och som har haft rätt att nyttja fastigheten för försäljning av sina petroleumprodukter. Det är också oljebolag som uppgått i Circle K som 2008 träffat överenskommelse om upphörande i förtid av nyttjanderättsavtalet. I överenskommelsen regleras bl.a. frågor om drivmedelsanläggningens avveckling och markområdets återställande. Samma bolag har även sedan 2004 innehaft tillstånd till hantering av brandfarliga varor på fastigheten och har samma år angetts som cisterninnehavare på kontrollrapport avseende cisternerna. Oljebolaget har vidare i återförsäljaravtalet från 2006 förbehållit sig rätten att vidta omedelbara åtgärder om inte återförsäljaren lever upp till krav som ställs av oljebolaget i dess miljö- och

kvalitetspolicy, vilket ytterst kan innebära att återförsäljaren skiljs från sitt uppdrag. Oljebolaget har också haft rätt att självantä ändra driftsformen vid stationen eller, om oljebolagets rätt till bensinstationen skulle upphöra, säga upp försäljningsavtalet.

Trots att Circle K rent faktiskt inte har drivit verksamheten på platsen finner Mark- och miljööverdomstolen utifrån ovanstående omständigheter att Circle K har haft ett långtgående inflytande över verksamheten som går betydligt längre än att enbart vara drivmedelsleverantör. Circle K har därigenom förbehållit sig rättsliga och faktiska möjligheter att ingripa mot verksamheten på ett sätt som medför att Circle K vid sidan av andra verksamhetsutövare ska ses som verksamhetsutövare enligt 26 kap 22 § miljöbalken. Vad Circle K anfört om äganderätten till cisterner och rörledningar samt avtalen i övrigt ändrar inte denna bedömning.

Den aktuella verksamheten, där nedgrävda cisterner med rörledningar har använts under lång tid, innebär vidare typiskt sett en viss risk för läckage varför 26 kap. 22 § miljöbalken är tillämpligt (jfr även MÖD 2011:25).

Nämnden har således haft grund för att rikta det aktuella föreläggandet mot Circle K såsom ansvarig verksamhetsutövare varför mark- och miljödomstolens dom ska upphävas och länsstyrelsens beslut fastställas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Henrik Löf, tekniska rådet Yvonne Eklund, hovrättsrådet Ulf Wickström, referent, och tf. hovrättsassessorn Erika Löwhagen.

Föredragande har varit Helen Agah.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2016-04-12
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr M 3710-15

KLAGANDE

Statoil Fuel & Retail Sverige AB

Ombud: Advokat Jan Eriksson
Alrutz' Advokatbyrå AB
Box 7493
103 92 Stockholm

MOTPART

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i Vallentuna kommun
Tuna Torg 2
186 86 Vallentuna

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut den 3 juni 2015 i ärende nr 5051-1009-2012,
se bilaga 1

SAKEN

Föreläggande avseende fastigheten Vallentuna Slumsta 1:26

DOMSLUT

Med ändring av länsstyrelsens beslut upphäver mark- och miljödomstolen
Myndighetsnämnden för teknik och miljö i Vallentuna kommuns beslut om
föreläggande den 16 december 2011, dnr 2009-000683-428.

BAKGRUND

Myndighetsnämnden för teknik och miljö (numera miljö- och samhällsbyggnadsnämnden) i Vallentuna kommun (nedan nämnden) beslutade den 16 december 2011 att förelägga Svenska Statoil AB (numera Statoil Fuel & Retail Sverige AB, nedan Statoil) att ta bort cisterner m.m. samt utföra vissa närmare angivna provtagningar på fastigheten Slumsta 1:26. Borttagandet och provtagningarna skulle vara genomförda senast den 5 april 2012. Resultatet av markundersökningen skulle redovisas skriftligen till nämnden.

Statoil överklagade beslutet till Länsstyrelsen i Stockholms län, som genom beslut den 3 juni 2015 ändrade nämndens beslut endast på så sätt att tidpunkten för föreläggandets fullgörande bestämdes till sex månader efter det att beslutet vunnit laga kraft. Det närmare innehållet i nämndens och länsstyrelsens beslut och vad som anförts av parterna där framgår av bilaga 1.

Statoil har överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Statoil har yrkat att domstolen, med ändring av länsstyrelsens beslut, ska upphäva nämndens beslut om föreläggande utan att sätta något nytt beslut i dess ställe. Som grund för yrkandet har anförts följande. Statoil bestrider att bolaget har bedrivit den verksamhet avseende lagring och försäljning av petroleumprodukter som skulle kunna ha gett upphov till förorening av det aktuella området. Inte heller har denna verksamhet bedrivits av Uno-X och/eller Norsk Hydro, som genom fusion uppgått i Statoil. Inget av nämnda bolag har heller ägt de cisterner och rörledningar m.m. som ska omhändertas enligt föreläggandet.

Statoil har i allt väsentligt vidhållit och något utvecklat vad som anförts i nämnden och hos länsstyrelsen. Statoil har även hänvisat till de avtal m.m. som getts in i tidigare instanser.

Nämnden har förelagts att yttra sig över överklagandet och har anfört i huvudsak följande. Nämnden vidhåller att Statoil är att betrakta som verksamhetsutövare av fordonsbränslehanteringen på fastigheten. Bolaget ansvarar därmed för att ta bort cisterner och rörledningar samt utföra de undersökningar som framgår av föreläggandet. Den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet är att betrakta som verksamhetsutövare enligt 10 kap. 2 § miljöbalken. Den som hanterar eller har tillstånd för att hantera brandfarlig vara är också den som har den faktiska rådigheten över verksamheten och den som är att betrakta som verksamhetsutövare. Enligt MSB:s ”Handbok om tillstånd till hantering av brandfarliga gaser och vätskor” är det den som hanterar de brandfarliga varorna som ska söka tillstånd. I handboken anges bl.a. att det är den juridiska personen som har den faktiska och juridiska kontrollen över verksamheten som ska ha tillståndet och att juridisk kontroll innebär att ha den rättsliga möjligheten att direkt bestämma över hanteringen.

Nämnden har gett in Norsk Hydros ansökan och tillstånd till hantering av brandfarlig vara från mars 2004 samt kontrollbesiktningsprotokoll där samma bolag står angivet som cisterninnehavare.

DOMSKÄL

Nämnden har i sitt beslut funnit att Statoil ska betraktas som verksamhetsutövare och har riktat föreläggandet mot bolaget i denna egenskap. Statoil har bestritt att bolaget eller något av de två andra bensinbolag som genom fusion uppgått i Statoil ska betraktas som verksamhetsutövare. Det är framförallt denna fråga som är föremål för domstolens prövning.

Länsstyrelsen har i sitt beslut redogjort för rättspraxis när det gäller frågan om vem som ska betraktas som verksamhetsutövare. Domstolen instämmer i stort i länsstyrelsens redovisning. Domstolen anser dock inte att rättsfallet MÖD 2005:64 kan uppfattas på det sättet att bedömningen ska göras med bortseende från civilrättsliga avtal. Tvärtom fäste Miljööverdomstolen i domskälen avgörande vikt vid innehållet i ett sådant avtal. Av avtalet framgick bl.a. att det bolag som i domen

kom att betraktas som verksamhetsutövare hade underhållsansvar på platsen och svarade för att erforderliga lov och tillstånd fanns, omständigheter som Miljööverdomstolen ansåg vara av betydelse vid bedömningen. En jämförelse gjordes även med ett moderbolag och ett lokalt dotterbolag, varvid det konstaterades att om moderbolaget ger dotterbolaget i uppdrag att starta en verksamhet har det accepterats att dotterbolaget är det som utövar den miljöfarliga verksamheten.

I detta mål förekommer sedan år 1991 flera avtal som kan ha betydelse vid bedömningen av vem som ska betraktas som verksamhetsutövare. Dels finns det nyttjanderättsavtal mellan fastighetsägare och de bensinbolag som genom fusion uppgått i Statoil, dels finns det avtal mellan bensinbolagen och ett återförsäljarbolag som genom åren haft olika namn men samma organisationsnummer. De senare avtalen kan benämnas återförsäljaravtal.

Ett första nyttjanderättsavtal ingicks den 5 februari 1991. Genom detta avtal upplät fastighetsägaren Roland Jansson aktuellt markområde till Uno-X. Genom ett tilläggsavtal mellan Marax HB och Norsk Hydro i oktober-november 2003 inträdde Marax HB, i egenskap av ny fastighetsägare, i ursprungsavtalet. Marax HB och Norsk Hydro träffade i augusti 2008 en överenskommelse om förtida upphörande av nyttjanderättsavtalet. I detta avtal angavs bl.a. att drivmedelsverksamheten på området bedrevs genom återförsäljare som hade den faktiska tillsynen över anläggningen och att parterna med anledning av drivmedelsanläggningens avveckling hade enats kring ett förtida avträdande från området. Enligt punkten 4.2. svarade Marax HB för sin egendoms framtida skickelse, bl.a. cisterner med tillhörande rörledningar och fundament.

Ett första återförsäljaravtal ingicks den 28 januari 1993 mellan Uno-X och Roland Jansson i Täby Bil AB. Enligt avtalets punkt 2 förband sig Uno-X att leverera bensin m.m. i av återförsäljaren önskad omfattning. Enligt punkten 5 levererades bensin och diesel fritt bensinstationens tankanläggning. Återförsäljaren var ansvarig för att inkommande motorbränsle placerades i för varje vara avsett tankutrymme.

Av punkten 6 framgick att återförsäljaren efter eget skön kunde saluföra biltillbehör m.m. och driva kioskförsäljning. Det av Uno-X på riksplanet lanserade sortimentet skulle dock finnas tillgängligt på stationerna. Punkten 16, som bl.a. reglerade frågan om tillstånd, hade följande lydelse:

Enligt lag (SFS 1988:868) om brandfarliga och explosiva varor skall återförsäljaren ha tillstånd att hantera brandfarliga varor. Återförsäljaren har ansvaret för att sådant tillstånd finns samt att behövlig kompetens för hanteringen föreligger hos den eller dem, som bedriver verksamheten. Detaljerade riktlinjer för hur verksamheten skall bedrivas finns i Sprängämnesinspektionens Allmänna råd för bensinstationer (SÄIFS 1990:3 Bensinstationer).

Återförsäljaren förbinder sig därför att efterleva de allmänna råden för bensinstationer samt tillse att den eller de, som bedriver eller förestår verksamheten, innehar behövlig kompetens. Skyldighet föreligger att delta i erforderlig utbildning.

Uno-X ombesörjer, efter återförsäljarens underskrift, att ansökan om hanteringstillstånd ingives till behörig myndighet ävensom därefter erforderlig administration.

Ett andra återförsäljaravtal ingicks den 8 mars 2006 mellan Norsk Hydro och Handlarna i Lindholmen AB. Enligt § 1:2 i detta avtal åtog sig Norsk Hydro att fortlöpande leverera återförsäljarens hela behov av petroleumbaserade drivmedel samt på alla sätt stödja återförsäljaren i dennes försäljning av Norsk Hydros produkter. Priser, betalningsvillkor och leveransbestämmelser reglerades i detalj i §§ 2:1-6 samt 9:1-4. Enligt § 5:6 skulle tillsyn och renhållning av Norsk Hydros egendom och stationen i övrigt ombesörjas av återförsäljaren på egen bekostnad. Sådan tillsyn och renhållning skulle ske dagligen och omfatta byggnader, körbanor och annan tomtmark, pumpar och serviceutrustning samt vård och kontroll av alla maskiner och verktyg. Av § 6:1 framgick att återförsäljaren skulle driva verksamheten som aktiebolag och i § 6:2 angavs följande:

Såsom självständig rörelseidkare är återförsäljaren bl.a. ansvarig för samtliga driftskostnader vid anläggningen, som t.ex. löner till anställda, betalning inom föreskriven tid av innehållen personalskatt och andra skatter, kostnader för uniformer, uppvärmning, vatten, renhållning inkl. den gaturenhållning återförsäljaren i egenskap av fastighetsägare (motsv.) är skyldig att fullgöra samt skottning och bortforsling av snö, sandning, telefon, erforderliga

förbrukningsartiklar för rörelsen m.m. samt försäkringspremier för återförsäljarens egendom och anställda, dels ock för egna och anställdas åtgärder eller försummelser gentemot tredje man, som t.ex. felexpediering, vårdslöshet med anförtrödd materiel och motorfordon eller dyl., dels slutligen för att gällande lagar och förordningar noga iakttages vid skötseln av bensinstationen. Återförsäljaren är skyldig att äga noga kännedom om vad de innebär.

Enligt § 15:2 var återförsäljaren införstådd med att driftsformen vid stationen, om förhållandena så påfordrade, kunde ändras från återförsäljardrift till bolagsdriven automatstation. I den händelse detta inträffade kunde återförsäljaren erbjudas verksamhet som tillsynsföretag vid stationen i enlighet med de normer som Norsk Hydro vid varje tid tillämpade vid sina bolagsdrivna stationer. I § 15:3 fanns en klausul motsvarande punkten 16 i 1993 års avtal, som återgetts ovan. Enligt § 16 gällde avtalet fr.o.m. den 1 mars 2006 t.o.m. den 28 februari 2009. Annat har inte framkommit än att avtalet upphörde att gälla vid avtalstidens utgång.

Av de två återförsäljaravtalen framgår enligt mark- och miljödomstolen att återförsäljaren har bedrivit rörelsen förhållandevis självständigt. Av särskild betydelse vid bedömningen av vem som är att betrakta som verksamhetsutövare är att återförsäljaren haft ansvar dels för tillsyn och renhållning på området, dels att det funnits tillstånd för hantering av brandfarliga och explosiva varor (jfr. MÖD 2005:64). Det har inte framkommit något som tyder på att avtalen skulle ha upprättats för skens skull eller av någon annan anledning inte motsvara de verkliga förhållandena. Avtalen talar med styrka för att det är återförsäljaren som haft den faktiska och rättsliga kontrollen över verksamheten och inte någon annan.

Nämnden har i målet anfört att de omständigheterna att Norsk Hydro stod som sökande på en ansökan om tillstånd till hantering av brandfarliga och explosiva varor daterad den 1 mars 2004 samt tillståndsbeslutet den 5 mars 2004 och även som cisterninnehavare på kontrollrapporter avseende cisternerna visar att Statoil ska betraktas som verksamhetsutövare. Statoil har förklarat att Norsk Hydro av misstag kom att stå som undertecknare av ansökan och därmed även som tillståndshavare i beslutet. Vad gäller kontrollrapporterna har Statoil i en inläga till länsstyrelsen anfört att det utvecklades en praxis mellan parterna som innebar att Norsk Hydro

bistod återförsäljaren med den praktiska hanteringen i form av bl.a. beställning av besiktningar vilket kan förklara att bensinbolaget kom att anges i rapporterna i stället för återförsäljaren. Mot bakgrund av vad som anförts ovan om innehållet i de aktuella avtalen och det samarbete mellan parterna som dessa reglerat får Statoils förklaringar godtas. I sammanhanget kan nämnas att i den ansökan om hantering av brandfarliga och explosiva varor som gavs in år 1993 angavs återförsäljarbolaget som sökande.

Länsstyrelsen har i sitt beslut fäst avseende vid bl.a. att Norsk Hydro haft nyttjanderätt till det aktuella området, sagt upp gällande avtal med respektive parter, gett in rivningsanmälan/rivningsplan gällande anläggningen samt tagit bort all utrustning ovan jord. Enligt domstolen gör inte dessa omständigheter att det finns anledning att se annorlunda på de grundläggande avtalsförhållandena mellan bensinbolagen och återförsäljaren.

Sammantaget ger den i målet tillgängliga utredningen inte tillräckligt stöd för att betrakta Statoil eller något av de bolag som genom fusion uppgått i bolaget som verksamhetsutövare enligt miljöbalken. Någon annan grund för att rikta föreläggandet mot Statoil har inte framkommit. Med bifall till överklagandet och ändring av länsstyrelsens beslut ska därför nämndens beslut om föreläggande upphävas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV427)

Överklagande senast den 3 maj 2016. Prövningstillstånd krävs.

Magnus Hjort

Jan-Olof Arvidsson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Magnus Hjort och tekniska rådet Jan-Olof Arvidsson.

**Länsstyrelsen
Stockholm**

BESLUT

1 (8)

Datum
2015-06-03

Beteckning
5051-1009-2012

Enheten för överklaganden
Ulrika Alvinger

NACKA TINGSRÄTT
Avdelning 3

INKOM: 2015-06-30
MÅLNR: M 3710-15
AKTBIL: 3

Klagande
Statoil Fuel & Retail Sverige AB
Ombud: Jan Eriksson
Alrutz Advokatbyrå AB
Box 7493
103 92 Stockholm

Motpart
Vallentuna kommun
186 86 Vallentuna

Överklagande av föreläggande att ta bort cisterner och rörledningar samt att utföra markprovtagning på fastigheten Slumsta 1:26, Vallentuna kommun

Beslut

Länsstyrelsen ändrar nämndens beslut endast på så sätt att tidpunkten för föreläggandets fullgörande ändras till sex månader efter det att föreläggandet har vunnit laga kraft.

Bakgrund

Myndighetsnämnden för teknik och miljö i Vallentuna kommun (nämnden) beslutade den 16 december 2011, dnr 2009-683-428, att förelägga Svenska Statoil AB, org.nr. 556000-6834, att ta bort cisterner och tillhörande rörledningar och fundament för att kunna genomföra provtagningar i schaktbottnarna där dessa har legat på fastigheten Slumsta 1:26 i kommunen. Provtagning ska även göras där pumpöarna har legat och ska innehålla de av SPIMFAB angivna vanligaste föroreningarna associerade med drivmedelshantering; alifatiska kolväten (C5-C35), bensen, toluen, etylbensen, xylene, andra aromatiska kolväten i intervallet C8-C16, PAH, MTBE och bly. Beslutet fattades med stöd av 26 kap. 9 och 22 §§ och 2 kap. 3 och 7 §§ miljöbalken. Borttagande av cisterner och rörledningar samt provtagning ska vara genomförda senast den 5 april 2012. Resultaten av markundersökningen ska redovisas skriftligen till nämnden. Som motivering uppgavs bl.a. att nämnden bedömer att Svenska Statoil AB är verksamhetsutövare enligt 10 kap. 2 § miljöbalken. Vidare beslutade nämnden att ta ut en avgift motsvarande 5 timmars handläggningstid enligt av kommunfullmäktige fastställd taxa för provning och tillsyn inom miljöbalkens område (2009-11-09, KF § 80). De närmare skälen för beslutet framgår av bilaga 1.

Svenska Statoil AB, numer Statoil Fuel & Retail Sverige AB, (bolaget) yrkar att nämndens beslut ska upphävas och anför bl.a. följande. Bolaget har inte

Datum
2015-06-03

Beteckning
5051-1009-2012

bedrivit sådan verksamhet på den aktuella platsen som kan läggas till grund för krav på nämnda åtgärder. Frågan om vem som har varit verksamhetsutövare enligt miljöbalken är bl.a. avhängig av de avtalsförhållanden som förevarit mellan bolaget (inklusive UNO-X AB och Norsk Hydro Olje AB, vilka genom fusioner kommit att uppgå i bolaget) och markägaren respektive återförsäljaren. I grunden föreligger två avtalsrelationer; dels mellan markägaren och UNO-X AB respektive Norsk Hydro Olje AB gällande nyttjanderätten till del av fastigheten Slumsta 1:26, dels mellan nämnda bolag och återförsäljaren gällande tillhandahållande av bränslen m.m. Det ursprungliga nyttjanderättsavtalet ingicks 1991 mellan dåvarande fastighetsägaren och UNO-X AB (UNO-X). Enligt avtalet, som bifogas, skulle området i fråga användas för lagring, försäljning och distribution. Avtalet gav vidare UNO-X rätt att hålla erforderliga byggnader men det framgår inte av avtalet om det vid tidpunkten för upplåtelsen redan fanns byggnader och installationer på platsen. Avtalet överläts till nuvarande fastighetsägare, Marax HB (Marax), 2003. Norsk Hydro Olje AB (Hydro) hade vid denna tidpunkt kommit att inträda i UNO-X ställe. När parterna kom överens om förtida uppsägning av upplåtelsen i augusti 2008 hade således Hydro och Marax inträtt i avtalet. Det framgår av bifogat tilläggsavtal att Marax, i egenskap av ny fastighetsägare, inträdde i ursprungsavtalet. Av bifogad överenskommelse om förtida upphörande av arrendeavtalet framgår bl.a. att avtalet ska upphöra den 30 april 2009 och det regleras vidare hur anläggningen och området ska återställas. Det anges i punkten 4.1 att Hydro ska demontera och bortforsla av Hydro ägda pumpar m.m. och i punkten 4.2 att upplåtaren svarar för sin egendoms framtida skickelse, bl.a. cisterner med tillhörande rörledningar och fundament. Av punkterna 1 och 3 i bifogat leveransavtal mellan Roland Jansson i Täby Bil AB och UNO-X från 1993 framgår att det vid denna tidpunkt finns en stationsanläggning på plats med bl.a. cisterner och att återförsäljaren ska behålla anläggningen för att sälja drivmedel från denna. Av punkterna 8 och 13 framgår vidare att det normalt sett är återförsäljaren och inte oljebolaget som äger en station som den aktuella. Det framgår nämligen att det hade ålegat återförsäljaren att uppföra stationen om den inte redan fanns vid avtalstidpunkten och att återförsäljaren åtar sig vissa skyldigheter i händelse av att stationen överläts. UNO-X förband sig att leverera återförsäljarens behov av bränslen och att tillhandahålla visst material för skyltning och annonsering. Återförsäljarbolaget ansvarade för att inhämta erforderliga tillstånd och att se till att de som bedrev verksamheten hade behövlig kompetens (se punkten 16 i leveransavtalet). Av upprättad bifogad lånenota, som hör till avtalet, framgår vidare att UNO-X lånat ut viss utrustning till återförsäljaren. Varken cisterner eller annan underjordsutrustning finns antecknad i lånenotan. Ett nytt avtal (försäljningskontrakt) tecknades 2006 mellan Hydro och Handlarna i Lindholmen AB enligt vilket Hydro åtog sig att tillhandahålla återförsäljarens hela behov av drivmedel och att underhålla utrustning som lånats ut till återförsäljarbolaget. Handlarna i Lindholmen AB är samma juridiska person som Roland Jansson i Täby Bil AB. Det framgår av det bifogade avtalet att det åligger återförsäljaren att köpa hela sitt behov av drivmedel från Hydro och att inneha erforderliga tillstånd för hanteringen av brandfarliga och explosiva varor och att Hydros åtagande

Datum
2015-06-03

Beteckning
5051-1009-2012

begränsar sig till att bistå med den administrativa hanteringen av ansökan. Ansvarsfördelningen mellan parterna i det ursprungliga avtalet överensstämmer med vad som gällde enligt 2006 års avtal. Det klargörs i punkten 14.1 i avtalet att det uteslutande rör sig om ett försäljningskontrakt. Eftersom den aktuella verksamheten var nedlagd vid tiden för nämndens beslut ska kretsen av ansvariga verksamhetsutövare bedömas enligt 10 kap. 2 § miljöbalken. Vid bedömningen av verksamhetsutövar-begreppet är det en avgörande omständighet vem som faktiskt och rättsligt har möjlighet att ingripa, vilket är avhängigt bl.a. avtalsregleringen mellan inblandade parter. I det aktuella ärendet kan konstateras att det föreligger ett trepartsförhållande. Av avtalen framgår att det var återförsäljaren som bedrev lagring och försäljning av petroleumprodukter från den aktuella stationen. UNO-X och Hydro har aldrig bedrivit någon sådan verksamhet. Att UNO-X respektive Hydro varit ensam leverantör av de aktuella produkterna ändrar inte detta förhållande. Inte heller att ansökan gavs in utan underskrift från återförsäljarbolaget har någon betydelse för ansvars- och rollfördelningen mellan parterna har varit och uppfattats. Det ska framhållas att enligt överenskommelsen om förtida upphörande av markupplåtelseavtalet har Marax att svara för sin egendoms framtida skickelse, bl.a. cisterner med tillhörande rörledningar och fundament. Det är således Roland Jansson i Täby Bil AB/Handlarna i Lindholmen AB som bedrivit lagrings- och återförsäljningsverksamhet på fastigheten Slumsta 1:26 sedan början av 1990-talet. UNO-X och Hydro har levererat produkterna i fast räkning till återförsäljaren som övertog äganderätten till produkterna. Det framgår vidare av avtalet mellan Hydro och Marax att de aktuella cisternerna tillhör markägaren, dvs. Marax. UNO-X, Hydro och Statoil har inte bedrivit lagrings- eller försäljningsverksamhet eller annan verksamhet på fastigheten som utgör grund för ansvar enligt 10 kap. 2 § miljöbalken. De äger inte heller de aktuella cisternerna och har aldrig haft ett sådant inflytande över återförsäljaren eller verksamheten att de är eller har varit att anse som verksamhetsutövare enligt miljöbalken. Bolaget är därmed inte ansvarigt för föroreningar som eventuellt kan förekomma på fastigheten och kan inte föreläggas att ta bort cisterner och rörledningar och/eller att utföra aktuella markundersökningar.

Handlarna i Lindholmen AB har inkommit med ett yttrande och anfört bl.a. följande. Den aktuella drivmedelsanläggningen drevs av Hydro och sedermera Statoil såsom en automatstation. Det var Hydro som fastställde priserna gentemot slutkund och som i övrigt svarade för anläggningens skickelse. ICA Nära Lindholmens åtaganden vad gäller drivmedelsanläggningen var att mäta mängden drivmedel i cisternerna och att beställa drivmedel från Hydro samt att hålla rent runt automatstationen. De betraktade sig aldrig som försäljare av drivmedel till slutkund och detta förstärktes av att det var Hydro som hanterade kontakterna och tillståndsfrågorna i förhållande till tillståndsmyndigheten.

Bolaget har i yttrande anfört bl.a. följande. Det stämmer inte att fråga har varit om en s.k. automatstation. För automatstationer tecknades och tecknas alltjämt tillsynsavtal. Vidare utgår normalt en tillsynsersättning. Vid en jämförelse mellan bilagt exempel på tillsynsavtal och de avtal som gällde för den aktuella stationen

Datum
2015-06-03

Beteckning
5051-1009-2012

framgår tydligt att fråga var om en återförsäljarstation som köpt drivmedel i fast räkning. De cisterner och rörledningar som föreläggandet avser ägs av fastighetsägaren Marax, som enligt avtalet skulle svara för sin egendoms framtida skickelse. Vid avtalets förtida upphörande utgick till följd av denna ansvarsfördelning en tilläggsersättning till Marax om 150 000 kr.

Nämnden har i yttrande anfört bl.a. följande. I praxis anses verksamhetsutövare vara den som har rättslig och faktisk kontroll över verksamheten, vilket bolaget har haft. Bolaget är därmed skyldigt att, enligt 26 kap. 22 § miljöbalken, utföra sådana undersökningar av verksamheten och dess verkningar som behövs för tillsynen. Den verksamhet som befaras kunna medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön är i detta fall hanteringen av drivmedlen, t.ex. spill vid påfyllning av cisternerna och läckage från rörledningar och cisterner m.m. UNO-X och Hydro står som sökande av tillstånd för hantering av brandfarlig vara och som cisterninnehavare på kontrollrapporter. Bolaget har därför haft rättslig och faktisk kontroll över verksamheten. I avgöranden från Koncessionsnämnden (B15/95 och B14/97) som avser efterbehandling av bensinspill bedömdes bensinbolaget och inte hyresgäst och markägare som ansvarig och adressat för kraven. De nyttjanderäts- och leveransavtal som bolaget hänvisar till får anses vara av underordnad betydelse för bedömningen av vem som är att betrakta som verksamhetsutövare. Bensinbolagen ansvarade för hanteringen av drivmedlen och var de som hade rådighet över och skulle agera t.ex. om en cistern inte höll måtten eller om andra åtgärder skulle vidtas för att göra hanteringen säker. Det var vidare Hydro som tog beslutet att avveckla verksamheten och tog på sig ansvaret för all ovanjordsutrustning, vilken togs bort 2009. Enligt uppgifter från Hydro skulle Marax svara för allt under jord enligt en civilrättslig överenskommelse. Verksamhetsutövaransvaret kan inte avtalas bort i civilrättsliga avtal och enligt nämndens uppfattning ska kraven riktas mot bolaget.

Bolaget har i yttrande anfört bl.a. följande. Kommunen har i sitt yttrande enbart nämnt den del av föreläggandet som avser markundersökningar medan avlägsnandet av cisterner och rörledningar förbigås. Det är Marax som har den rättsliga och faktiska kontrollen över de cisterner och rörledningar som ska avlägsnas enligt det överklagade föreläggandet och det är således Marax som är den rätta adressaten för föreläggandet i denna del. I övriga delar ska föreläggandet riktas mot de parter som har utövat drivmedelsförsäljningen, inom vilken föroreningar kan ha orsakats. Tillstånd att hantera brandfarlig och explosiv vara söktes och meddelades återförsäljaren under perioden 1993 – 2003. I samband med förlängning av tillståndet 2004 biträdde Hydro återförsäljaren med upprättandet av ansökan och den övriga hanteringen av tillståndsärendet. Av förbiseende undertecknades ansökan av Hydro istället för återförsäljaren. Det var dock inte fråga om ett nytt tillstånd utan endast en förlängning av det tidigare meddelade tillståndet. När det gäller cisternkontroller utvecklades en praxis mellan parterna enligt vilken UNO-X och Hydro bistod återförsäljaren och ägaren av cisternerna med bl.a. beställning av besiktningar. Detta kan vara förklaringen till att Hydro kom att anges i de kontrollrapporter som getts in. Det handlade dock

Datum
2015-06-03

Beteckning
5051-1009-2012

bara om en praktisk hantering som inte påverkar den grundläggande ansvars- och rollfördelningen mellan markägaren, oljebolaget och återförsäljaren som följer av de ingångna avtalen. Enligt bolagets uppfattning har de slutsatser om ansvarig verksamhetsutövare i åberopade ärenden från Koncessionsnämnden inte någon egentlig bäring på det nu aktuella ärendet eftersom förhållandena skiljer åt på väsentliga punkter.

Marax HB har i yttrande anfört bl.a. att den ersättning om 150 000 kr som Marax erhöll avsåg uteslutande en kompensation för att arrendet avslutades i förtid.

Bolaget har i yttrande anfört bl.a. att den ersättning som betalades till Marax även inkluderade omhändertagande av de cisterner och underjordsledningar som tillhör Marax.

Motivering

Tillämpliga bestämmelser

Enligt 2 kap. 3 § första stycket miljöbalken, MB, ska alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd utföra de skyddsåtgärder, iakttä de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Av andra stycket samma paragraf framgår att dessa försiktighetsmått ska vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

I 2 kap. 7 § MB fastställs att kraven i bl.a. 2 kap. 3 § MB gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning ska särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder.

Av 2 kap. 8 § MB framgår att alla som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som medfört skada eller olägenhet för miljön ansvarar till dess skadan eller olägenheten har upphört för att denna avhjälpas i den omfattning det kan anses skäligt enligt 10 kap.

Enligt 26 kap. 9 § första stycket MB får en tillsynsmyndighet meddela de förelägganden som behövs i ett enskilt fall för att miljöbalken eller beslut meddelade med stöd av balken ska efterlevas. Enligt andra stycket i denna bestämmelse får dock inte mer ingripande åtgärder tillgripas än vad som behövs i det enskilda fallet.

Enligt 26 kap. 22 § MB är den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön eller den som annars är skyldig att avhjälpa en olägenhet från sådan verksamhet skyldig att

Datum
2015-06-03

Beteckning
5051-1009-2012

utföra sådana undersökningar av verksamheten och dess verkningar som behövs för tillsynen.

Av 27 kap. 1 § MB framgår att kommuner får ta ut avgifter för kostnader för provning och tillsyn enligt miljöbalken i enlighet med föreskrifter som bestäms av kommunfullmäktige.

Kommunfullmäktige i Vallentuna kommun beslutade den 9 november 2009, § 80, att anta en taxa för provning och tillsyn inom miljöbalkens område (taxan). Av § 6 i taxan framgår att timkostnaden vid tidpunkten uppgick till 870 kr.

Länsstyrelsen gör följande bedömning

Verksamhetsutövare

Länsstyrelsen har först att ta ställning till om bolaget ska anses vara verksamhetsutövare för den drivmedelshantering som har bedrivits på fastigheten Slumsta 1:26.

Verksamhetsutövar-begreppet är inte definierat i miljöbalken. Frågan om vem som ska betraktas som verksamhetsutövare har överlämnats till rättstillämpningen. Enligt Miljöansvarsutredningen (prop. 2006/07:95 s. 57-58) bör utgångspunkten för uttolkningen vara att den ifrågavarande fysiska eller juridiska personen såväl rättsligt som faktiskt utövar en avgörande kontroll över verksamheten. Miljööverdomstolen har i rättsfallet MÖD 2005:64 diskuterat verksamhetsutövar-begreppet. Domstolen konstaterade att i praxis har den som har de faktiska och rättsliga möjligheterna att vidta åtgärder mot störningar och olägenheter betraktats som verksamhetsutövare och att en bedömning bör göras med bortseende från eventuella civilrättsliga avtal. Vidare uttalade domstolen bl.a. att vid bedömningen av vem som är att anse som verksamhetsutövare är förhållandena i det enskilda fallet av stor betydelse (se även MÖD 2010:23 och MÖD 2010:43). En parallell kan också dras till lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvariga kemikalieolyckor (Sevesolagen). Där anges i 2 § att verksamhetsutövare är varje fysisk eller juridisk person som driver eller innehar en verksamhet eller anläggning eller som på annat sätt har rätt att fatta avgörande ekonomiska beslut om verksamhetens eller anläggningens tekniska drift.

I det aktuella ärendet har framkommit att Norsk Hydro, som fusionerats med Statoil/bolaget, genom avtal med fastighetsägaren har haft nyttjanderätt till det område på fastigheten Slumsta 1:26 där drivmedelshanteringen har bedrivits. Bolaget skulle ombesörja att nödvändiga hanteringstillstånd ingavs och har även stått som sökande av sådant tillstånd beträffande den aktuella verksamheten. Vidare framgår att inköp och tillhandahållande av drivmedel i verksamheten endast avsåg produkter som levererades av Hydro, att det är bolaget som beslutat om avetablering av verksamheten och som har sagt upp såväl försäljningsavtal som nyttjanderättsavtal med respektive parter. Bolaget har vidare till nämnden ingett rivningsanmälan/rivningsplan gällande anläggningen samt tagit bort all

Datum
2015-06-03

Beteckning
5051-1009-2012

utrustning ovan jord. Med beaktande av bl.a. dessa omständigheter gör Länsstyrelsen bedömningen att bolaget har haft sådan faktisk och rättslig rådighet över drivmedelsverksamheten att bolaget är att anse som verksamhetsutövare för denna.

Föreläggandet

Fråga är därefter om det finns grund för att förelägga bolaget att ta bort cisterner och tillhörande rörledningar och fundament och att utföra provtagningar. Den aktuella verksamheten på fastigheten Slumsta 1:26 upphörde 2009. Bolaget har tidigare avlägsnat all utrustning ovan jord. Av handlingarna framgår inte huruvida kvarvarande cisterner och rörledningar är tömda och rengjorda. Några markundersökningar har inte utförts och det har inte heller på något annat sätt visats att marken på området är förorenad. Eftersom det inte finns någon konstaterad föroreningsskada är 10 kap. miljöbalken inte tillämpligt i ärendet. I 26 kap. 22 § miljöbalken anges emellertid att den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön eller den som annars är skyldig att avhjälpa en olägenhet från sådan verksamhet är skyldig att utföra sådana undersökningar av verksamheten och dess verkningar som behövs för tillsynen. För att bestämmelsen ska vara tillämplig är det tillräckligt att verksamheten befaras vara miljöskadlig. Bestämmelsen gäller inte enbart pågående verksamhet utan ett föreläggande kan även riktas mot den som har avslutat en verksamhet (se MÖD 2011:25 och Bengtsson m.fl., Miljöbalken, 1 januari 2014, Zeteo, kommentaren till 26 kap. 22 §). Länsstyrelsen bedömer att drivmedelshantering utgör en sådan verksamhet som typiskt sett kan förorsaka miljöskadliga föroreningar på platsen där den bedrivs. Nämnden har därmed haft möjlighet att enligt 26 kap. 22 § miljöbalken rikta sitt föreläggande mot bolaget i dess egenskap av verksamhetsutövare. Provtagning ska enligt föreläggandet göras av de av SPIMFAB angivna vanligaste föroreningarna associerade med drivmedelshantering där pumpöarna legat på fastigheten. Vidare ska cisterner och tillhörande rörledningar och fundament avlägsnas för att provtagningar i schaktbottenarna ska kunna genomföras. Länsstyrelsen bedömer att det finns behov av dessa åtgärder i detta fall för att få en tillräcklig bild av föroreningssituationen. Förelagda åtgärder är även i enlighet med branschpraxis (se Svenska Petroleum Institutets (SPI) rekommendation gällande Efterbehandling av förorenade bensinstationer och dieselanläggningar, fastställda i december 2010, s. 63). Länsstyrelsen finner mot denna bakgrund att förelagda åtgärder är miljömässigt motiverade och rimliga. Bolaget har inte heller ifrågasatt de förelagda åtgärderna i sig. Vad avser bolagets faktiska möjlighet att utföra åtgärderna konstaterar Länsstyrelsen att fastighetsägaren har godkänt att bolaget fullföljer den rivningsplan som ingetts till kommunen och att bolaget genomför de sanerings- och rivningsåtgärder som krävs. Dessutom kan konstateras att Länsstyrelsen enligt 28 kap. 3 § miljöbalken får besluta om tillträde till annans mark för mätningar eller annat undersökningsarbete på fastigheten. Vad bolaget har anfört om att de saknar rättslig och faktisk kontroll över aktuella cisterner och rörledningar innebär enligt Länsstyrelsens bedömning inte något hinder att följa det föreläggande som nämnden har beslutat om. Då den tid inom vilken nämnden

Datum
2015-06-03

Beteckning
5051-1009-2012

har beslutat att borttagande av cisterner och rörledningar samt provtagning ska vara genomförda redan har passerat anser Länsstyrelsen att det är rimligt att ändra tidpunkten till sex månader efter det att föreläggandet har vunnit laga kraft.

Avgift

Nämnden har debiterat bolaget en tillsynsavgift enligt kommunens taxa motsvarande en sammanlagd handläggningstid om 5 tim. Länsstyrelsen finner att nämnden har haft rätt att ta ut timavgift av bolaget enligt nämnda taxa för aktuella handläggningsåtgärder och att det timavgiftsbelopp som har använts, 870 kronor, är det i taxan föreskrivna. Bolaget har inte heller ifrågasatt avgiften eller beloppet. I ärendet har inte framkommit skäl att sätta ned eller efterge avgiften.

Sammanfattningsvis ändrar Länsstyrelsen nämndens beslut endast på så sätt att den tid inom vilken borttagande av cisterner och rörledningar samt provtagning ska vara genomförda bestäms till sex månader efter att detta beslut vunnit laga kraft. I övriga delar ska överklagandet avslås och nämndens beslut stå fast.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos Mark- och miljödomstolen, Nacka tingsrätt, enligt bilaga 2.

I beslutet har deltagit länsassessorn Ulrika Alvinger, beslutande, och miljöhandläggaren Erik Blomqvist.

Ulrika Alvinger

VALLENTUNA KOMMUN

DELEGATIONSBESLUT

2011-12-16

DNR 2009-000683- 428

SID 1/4

MYNDIGHETSNÄMNDEN FÖR TEKNIK OCH
MILJÖ

INKOM
LÄNSSTYRELSEN I STOCKHOLMS LÄN
Svenska Statoil AB
2012 -01- 11 Att Anders Kihl
DNR: 5051- 1009-12 118 88 STOCKHOLM

SLUMSTA 1:26

f.d. LINDHOLMEN LIVS & BENSIN AB, UNO-X

Beslut om att ta bort cisterner och rörledningar samt att utföra markprovtagning

Beslut

Myndighetsnämnden för teknik och miljö i Vallentuna kommun beslutar att förelägga Svenska Statoil AB, med organisationsnummer 5560006834, att ta bort cisterner och tillhörande rörledningar och fundament för att kunna genomföra provtagningar i schaktbottnarna där dessa har legat. Provtagning ska även göras där pumpöarna har legat. Provtagningen ska innehålla de av SPIMFAB angivna vanligaste föroreningarna associerade med drivmedelshandling; alifatiska kolväten (C5-C35), bensen, toluen etylbensen, xylol, andra aromatiska kolväten i intervallet C8- C16, PAH, MTBE och bly.

Borttagande av cisterner och rörledningar samt provtagning ska vara genomförda senast **2012-04-05**. Resultaten av markundersökningen ska redovisas skriftligen till Myndighetsnämnden för teknik och miljö.

Beslutet har fattas med stöd av 26 kap.9 och 22 §§ miljöbalken (1998:808), samt med hänvisning till 2 kap. 3 och 7 §§ miljöbalken. Myndighetsnämnden för teknik och miljö bedömer att Svenska Statoil AB är att anse som verksamhetsutövare enligt 10 kap. 2 § miljöbalken.

Skäl för beslutet

Myndighetsnämnden för teknik och miljö bedömer att det inte råder några tvivel om att den verksamhet som bolaget har bedrivit på fastigheterna kan befaras medföra olägenhet för människors hälsa eller miljön. Bolaget är därmed skyldigt att, i enlighet med 26 kap 22 § miljöbalken, utföra sådana undersökningar av verksamheten och dess verkningar som behövs för tillsynen.

Myndighetsnämnden för teknik och miljö anser att ett beslut om föreläggande är motiverat eftersom företaget bestrider i en skrivelse daterad 2011-03-18 att de är att betrakta som verksamhetsutövare. Myndighetsnämnden för teknik och miljö är av en annan uppfattning och hävdar, genom detta föreläggande, att Svenska Statoil är att betrakta som verksamhetsutövare och därmed ska ta sitt ansvar och ta bort cisterner och rörledningar så att relevant markprovtagning kan genomföras och säkerställa att ingen förorening finns kvar som härrör från deras tidigare hantering av drivmedel.

Om verksamhetsutövaren inte avser att ta på sig ansvar för själva bortforslandet av cisterner, rörledningar och betongfundament från platsen för att denne hävdar att denne inte är ägare av utrustningen behandlas denna fråga separerat från detta föreläggande.

Bakgrund

Den 14-15 april 2008 inkom Norsk Hydro Olje AB med en rivningsanmälan för drivmedelsanläggningen på fastigheten Slumsta 1:26 i Vallentuna kommun. I anmälan angavs bland annat att stationen skulle tas bort i sin helhet med avlägsnande av skärmtak, cistern, skyltar, rör (sugledningar, påfyllningsledningar mm) och elledningar samt att provtagning i mark skulle utföras av tredje part. Metodik för markundersökningar på fastigheten, upprättat av D-Miljö, bifogades anmälan. Beslut från Miljö och bygglöv meddelades den 2008-08-22 där rivningsanmälan medgavs enligt inlämnade handlingar.

2008-08-28 tecknades ett avtal (Överenskommelse av förtida upphörande av avtal) mellan fastighetsägaren (Upplåtaren) Marax HB och Norsk Hydro Olje AB där det under punkt 4.2 står att "Upplåtaren svarar för sin egendoms framtida skickelse, bl.a. cisterner med tillhörande rörledningar och fundament." Vid samtal med Jacob Ankarcrona vid Norsk Hydro Olje AB 2009-12-09 framkom att bolaget tagit bort all ovanjordsutrustning. Utrustning under jord som cistern, rördragningar, fundament mm har inte avlägsnats. Likaså har ej markundersökningar utförts. Bolaget hänvisar till Överenskommelse av förtida upphörande av avtal och att det är markägaren (Marax HB, kontaktperson Peter Bonde) som ska svara för allt under jord.

2010-03-29 inkom Svenska Statoil AB med en skrivelse, Begäran om omprövning av rivningslov gällande fastigheten Slumsta 1:26, Vallentuna. I den skrivelse framför bolaget att Norsk Hydro ursprungliga ansökan kom till följd av en slarvigt använd standardformulering att omfatta även egendom som fastighetsägaren och verksamhetsutövaren Marax HB äger och ansvarar för samt uppgift om markundersökningar. Bolaget hävdar att de saknar såväl faktisk som rättslig rådighet över denna egendom.

2011-01-28 kommunicerades Statoils begäran om omprövning rivningslov med fastighetsägaren Marax HB och 2011-02-03 svarade Marax HB att de godkänner de undersökningar och saneringsåtgärder som Vallentuna kommun kräver i samband med avetableringen av drivmedelsförsäljningen.

2011-02-10 delgavs Svenska Statoil AB per mejl att Myndighetsnämnden för teknik och miljö bedömer att Norsk Hydro som senare övertogs av Svenska Statoil AB är att betrakta som verksamhetsutövare. Detta utifrån nyttjanderättsavtal och försäljningsavtal samt vem som har stått som tillståndshavare för cisternen på Slumsta 1:26 och kontrollrapport av cistern (utfärdad 2004-02-12) där Norsk Hydro AB står som cisterninnehavare. Svenska Statoil ombads att inkomma med synpunkter på denna bedömning och motbevisande underlag ifall de hade något sådant.

2011-03-22 inkom en skrivelse från Statoil AB där de på nytt bestrider att de är att betrakta som verksamhetsutövare av den tidigare drivmedelsförsäljningen. Något nytt underlag förs inte fram utan bolaget för en argumentation runt tidigare kommunicerat underlag och för fram ställningstagandet att de inte är ägare av den underjordiska utrustningen (cisterner, rörledningar och betongfundament) och därför inte ska betraktas som verksamhetsutövare.

Vem som äger mark eller anläggningar där verksamhet bedrivs eller åtgärder vidtas, saknar i princip betydelse för frågan om vem som ska anses som utövare. Utövare av verksamheten är, enligt Myndighetsnämnden för teknik och miljöns mening, den som har varit ansvarig för drivmedelshanteringen (se tex Avtal om nyttjanderätt till fast egendom mellan AB Svenska UNO-X och upplåtaren av fastigheten Slumsta 1:26), Försäljningsavtal mellan Norsk Hydro Olje AB och handlarna i Lindholmen AB, klassningsplan upprättad av Uno-X 1993-06-30 och tillstånd för brandfarlig vara utfärdat till Norsk Hydro.

Uppllysning

I det fall förorening påträffas på fastigheten ska Myndighetsnämnden för teknik och miljö underrättas. Om det blir aktuellt med saneringsåtgärder ska detta anmälas till Myndighetsnämnden för teknik och miljö. I området planeras bostäder varför Naturvårdverkets generella riktvärden för känslig markanvändning ska innehållas.

Avgifter

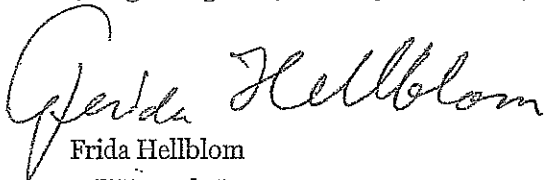
För arbete med handläggning av anmälningar och annan tillsyn enligt miljöbalken har kommunen rätt att ta ut en avgift enligt av kommunfullmäktige fastställd Taxa för prövning och tillsyn inom miljöbalkens område 2009-11-09 KF§80. Den sammanlagda tiden för handläggning av ärendet har uppgått till 5 timmar. Tidkort bifogas. Timavgiften är 870 kronor per timme. Faktura skickas separat.

Överklagan

Detta beslut kan överklagas. Hur man överklagar framgår av bifogad information.

MYNDIGHETSNÄMNDEN FÖR TEKNIK OCH MILJÖ

(Enligt delegation, 2010-03-25 MTM § 71)

Frida Hellblom

Miljöinspektör

Bifogas

Hur man överklagar till länsstyrelsen

Delgivningskvitto

Tidkort

Marax HB svar 2011-02-03 godkännande av markundersökningar

Delges

MTM

Akt

SAMHÄLLSBYGGNADSFÖRVALTNINGEN
Frida Hellblom
TUNA TORG 2, 2TR • 186 86 VALLENTUNA
08-587 853 79 • fax 08-587 851 00
SBF@VALLENTUNA.SE
WWW.VALLENTUNA.SE

Vallentuna
kommun

Hur man överklagar hos Mark- och miljödomstolen

Var ska beslutet överklagas

Länsstyrelsens beslut kan skriftligen överklagas till Mark- och miljödomstolen.

Hur man utformar sitt överklagande m.m.

I skrivelsen ska du

- tala om vilket beslut du överklagar, t.ex. genom att ange ärendets nummer (diarienumret)
- redogöra för hur du anser att beslutet ska ändras.

Du bör också redogöra för varför du anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Du kan givetvis anlita ombud att sköta överklagandet åt dig.

Behöver du veta mer om hur du ska gå till väga, så ring eller skriv till Länsstyrelsen.

Övriga handlingar

Om du har handlingar eller annat som du anser stöder din ståndpunkt, så bör du skicka med det.

Var inlämnas överklagandet

Din skrivelse ska inlämnas/skickas till Länsstyrelsen och inte till Mark- och miljödomstolen.

Tid för överklagande

Länsstyrelsen måste ha fått din skrivelse inom tre veckor från den dag du fick del av beslutet, annars kan ditt överklagande inte tas upp.

Underteckna överklagandet

Din skrivelse ska undertecknas och namnteckningen förtydligas. Uppge också postadress och telefonnummer.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL SOM HAR ÖVERKLAGATS TILL MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn, datum för domen samt målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.